

Γυάλινος κόσμος, Τ. Ουίλιαμς (θεατρικό κείμενο)

Τέννεσι Ουίλιαμς

Γυάλινος κόσμος

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο έργο εξιστορείται μέσα από τις αναμνήσεις του Τομ η ζωή της οικογένειας Γουίνγκφιλντ, που την απαρτίζουν ο γιος Τομ, η μητέρα Αμάντα και η κόρη Λώρα. Ο πατέρας τους έχει εγκαταλείψει για χρόνια κι εκείνοι ζουν σ' ένα δικό τους «γυάλινο κόσμο». Το πλέον αυτοβιογραφικό έργο του συγγραφέα, αντανakλά την Αμερική του '30 που υπέφερε από τις συνέπειες του κραχ. Η μητέρα, μεγαλομανής, έχει έμμονη ιδέα με τα παιδικά και νεανικά της χρόνια στο Νότο, ωστόσο τώρα δείχνει την εικόνα της «ξεπεσμένης καλλονής», ένα μοτίβο που επανέρχεται σε πολλά έργα του συγγραφέα. Ταυτόχρονα, ονειρεύεται ένα καλύτερο μέλλον για τα παιδιά της, ωστόσο η πραγματικότητα είναι σκληρή. Η Λώρα είναι μια εύθραυστη παρουσία, ανάπηρη στο πόδι, φοβάται τον έξω κόσμο, προτιμώντας τη συλλογή της από γυάλινα ζωάκια και την συλλογή παλιών δίσκων γραμμοφώνου του πατέρα της. Τα γυάλινα παιχνίδια της είναι ένα ασφαλές φανταστικό καταφύγιο. Οι συγκρούσεις του Τομ (που δουλεύει σε μια χαμοδουλειά προκειμένου να συντηρήσει την οικογένεια του) με τη μητέρα του φέρουν το κομμάτι εκείνο της ζωής του Τένεσι Ουίλιαμς που αναλωνόταν σε κάποιο εργοστάσιο παπουτσιών μέχρι να βρει το δρόμο του. Φέρουν όμως το κομμάτι του κάθε ονειροπόλου που καταφεύγει στο σκοτάδι όταν το φως, του απαγορεύει να ζήσει τα όνειρα του

Ο πόθος του Τομ να αποδράσει λειτουργεί ενοχικά. Η Λώρα είναι εκείνη που τον ισορροπεί, η μητέρα είναι εκείνη που απαιτεί: ο αδερφός οφείλει πρώτα να βρει ένα γαμπρό για την αδερφή του και μετά να φύγει. Έτσι ο Τομ καλεί τον Τζιμ στο σπίτι. Όλη η οικογένεια στρέφει την ελπίδα της στον Τζιμ, έναν επισκέπτη από τον έξω κόσμο, με τον οποίο έχει ένα σύντομο φλερτ στο παρελθόν η Λώρα. Ωστόσο, τα πάντα γκρεμίζονται, καθώς εκείνος διαλύει τις αυταπάτες τους κι έτσι επανέρχονται στη σκληρή πραγματικότητα. Η έλευση του φίλου κάνει πανευτυχή την Αμάντα. Η υπόσταση της λαμβάνει νόημα και πάλι. Όταν η Λώρα συνειδητοποιεί ότι ο καλεσμένος είναι ο εφηβικός της έρωτας, φοβάται να παρουσιαστεί. Τούτο φυσικά προκαλεί την άγρια αντίδραση της μητέρας. Ο Τομ αποκαλύπτει στον Τζιμ ότι έβγαλε ναυτικό δελτίο για να φύγει αντί να πληρώσει το ρεύμα. Όταν τα φώτα σβήνουν μένουν μόνοι τους ο Τζιμ και η Λώρα. Τότε ο Τζιμ θυμάται τη Λώρα και τη φλερτάρει, κάνοντας την να αισθανθεί για πρώτη φορά ευτυχισμένη και απαλλαγμένη από τις φοβίες της. Όμως στο τέλος της αποκαλύπτει τον πραγματικό του έρωτα με μια άλλη κοπέλα, που του έδωσε δύναμη να αλλάξει και να ξεπεράσει τις δικές του φοβίες. Μετά από αυτό ο Τζιμ αποχωρεί αφήνοντας σύξυλη την Αμάντα και απαρηγόρητη τη Λώρα. Η μητέρα κατηγορεί τον Τομ για την άγνοια του.

Το έργο τελειώνει με την πραγματοποίηση του ονείρου του Τομ να δραπετεύσει, να ζήσει μια καινούργια ζωή. Η Λώρα όμως μένει μέσα του για πάντα....

Απόσπασμα από την τελευταία πράξη του έργου

Ο Τομ κάνει ένα σωρό βίαιες, αδέξιες κινήσεις. Αρπάζει το παλτό του κι ορμάει προς την πόρτα ανοίγοντας τη διάπλατα. Οι γυναίκες τον παρακολουθούν άφωνες. Καθώς πολεμάει να φορέσει το παλτό, ο Τομ μπερδεύει το χέρι του στη φόδρα του παλτού.

Μένει για λίγο παγιδευμένος μες στο βαρύ ρούχο του. Μ' ένα λυσσασμένο μουγκρητό τραβάει απότομα το χέρι του ξηλώνοντας το μανίκι. Πετάει μακριά του το παλτό, που πέφτει πάνω στη γυάλινη συλλογή της Λώρας...

Ήχος γυαλιών που γίνονται θρύψαλα.

Η Λώρα ουρλιάζει σαν λαβωμένη....

ΛΩΡΑ

(Ουρλιάζοντας.) Τα ζωάκια μου!

Η Λώρα κρύβει το πρόσωπο της και γυρίζει αλλού το κεφάλι.

Όμως η Αμάντα μόλις και μετά βίας προσέχει τι συνέβη, καθώς έχει μείνει εμβρόντητη μ' εκείνο το «τέρας της φύσεως». Ξαναβρίσκει τη δύναμη να μιλήσει.

ΑΜΑΝΤΑ

(Με φωνή φρικιαστική.) Δεν πρόκειται να σου ξαναμιλήσω, αν δε ζητήσεις συγγώμη!

Η Αμάντα πηγαίνει στις κουρτίνες και τις κλείνει πίσω της.

Ο Τομ μένει μόνος με τη Λώρα.

ΤΟΜ

Δεν πήγα στο φεγγάρι, πήγα πιο πέρα. Γιατί ο χρόνος είναι η μεγαλύτερη απόσταση που χωρίζει δύο τόπους... Μετά από λίγο καιρό μ' έδιωξαν από τη δουλειά, γιατί έγραψα ένα ποίημα πάνω σ' ένα κουτί παπουτσιών. Έφυγα από το Σαιν Λούις. Κατέβηκα για τελευταία φορά εκείνη τη σκάλα κινδύνου και από τότε ακολούθησα τα χνάρια του πατέρα μου, προσπαθώντας με τη διαρκή κίνηση να βρω αυτό που είναι χαμένο στο χάος. Γι' αυτό και ταξίδεψα πολύ. Οι πόλεις στροβιλιζόνταν γύρω μου σαν νεκρά φύλλα, φύλλα με ζωντανά ακόμα χρώματα, αλλά αποκομμένα από το κλαδί τους. Θα μπορούσα να έχω σταματήσει κάπου, αλλά είχα την αίσθηση ότι κάτι με κυνηγούσε, κάτι που εμφανιζόταν ξαφνικά μπροστά μου και με ξάφνιαζε. Άλλοτε ένα κομμάτι μουσικής που κάτι μου θύμιζε, άλλοτε ένα κομμάτι απλό, διάφανο γυαλί... Μπορεί να περπατάω βράδυ σ' ένα δρόμο, σε κάποια άγνωστη πόλη, προτού βρω παρέα. Και να περάσω από μια φωτισμένη βιτρίνα αρωματοπωλείου γεμάτη πολύχρωμα γυαλάκια, μπουκαλάκια σε υπέροχες αποχρώσεις, σαν κομμάτια ουράνιου τόξου. Και τότε να νιώσω το χέρι της αδελφής μου στον ώμο μου. Στρέφω και την κοιτάζω κατάματα... Αχ, Λώρα, Λώρα, προσπάθησα να σ' αφήσω πίσω μου, αλλά τώρα σου είμαι πιο πιστός απ' όσο ήμουν τότε! Ψάχνω για τσιγάρο, περνάω στο απέναντι πεζοδρόμιο, τρέχω σ' ένα σινεμά ή σ' ένα μπαρ, παίρνω ποτό, μιλάω στον πρώτο

Πολύτροπη Γλώσσα - <http://politropi.greek-language.gr/>

*τυχόντα που θα βρω δίπλα μου – κάνω τα πάντα για να καταφέρω να σβήσω τα κεριά σου.
(Η Λώρα γέρνει να σβήσει τα κεριά)*

*Γιατί σήμερα ο κόσμος φωτίζεται μόνο με αστραπές. Σβήσε τα κεριά σου, Λώρα! Αντίο,
λοιπόν...*

(Η Λώρα σβήνει τα κεριά)

ΠΗΓΕΣ : Ε.Κανακάκη, «Ανθολόγιο θεατρικών μονολόγων», εκδόσεις Θαλασσί, 2010

Θ. Γραμματά, Τ. Μουδατσάκη, Π. Τζαμαργιά, Χ. Δερμιτζάκη, «Στοιχεία Θεατρολογίας» ΟΕΔΒ

Δραστηριότητες

1. Ποιο είναι το καταφύγιο του Τομ και ποιο της Λώρα με βάση το απόσπασμα;
2. Ο αυθεντικός τίτλος του έργου στα αγγλικά ήταν «The Glass Menagerie» που σε πιστή μετάφραση σημαίνει «Το γυάλινο θηριοτροφείο». Με βάση τη σκηνή που διαβάσατε θεωρείτε ότι ο αυθεντικός τίτλος είναι κατάλληλος και γιατί; Μήπως προτιμάτε τον καθιερωμένο στα ελληνικά τίτλο «Ο γυάλινος κόσμος» που χρησιμοποιεί μια μεταφορά; Τι σημαίνει για σας αυτή η μεταφορά;
3. Αν μπαίνατε στα «παπούτσια» της Λώρα, πώς θα αντιμετωπίζατε τα προβλήματά της; Ποιο καταφύγιο θα επιλέγατε;
4. «Από γλωσσικής πλευράς, ο εσωτερικός μονόλογος προϋποθέτει μια γραφή ελλειπτική, ασυνεχή, διακοπτόμενη και αντιφατική. Είναι λόγος που δε στοχεύει στην επικοινωνία και, συνεπώς, η όποια πληροφορία παρέχεται με τρόπο υπαινικτικό και φευγαλέο και ο αναγνώστης καλείται να συμπληρώσει τα κενά». (ΟΕΔΒ, Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, έκδοση Α', 20 σ.72). Στον μονόλογο του Τομ ποιες πληροφορίες, κατά τη γνώμη σας, παρέχονται με τρόπο υπαινικτικό και φευγαλέο;
5. Γιατί ο Τομ απευθύνεται στη Λώρα και τι δείχνει αυτός ο μονόλογος για τη σχέση και τα συναισθήματά του προς τη Λώρα;
6. Με αφορμή το παραπάνω απόσπασμα, να δημιουργήσετε με τις ομάδες σας ένα ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων (padlet) στο <https://el.padlet.com/>, όπου κάθε ομάδα θα παρουσιάζει το δικό της καταφύγιο με κείμενο και εικόνες. Μπορείτε να αναρτήσετε το ομαδικό padlet στο ιστολόγιο του μαθήματος.
7. Το έργο «Γυάλινος κόσμος» ανεβαίνει στο Εθνικό Θέατρο σε σκηνοθεσία Γιώργου Νανούρη την περίοδο της πανδημίας (Ιανουάριος 2021). Ο σκηνοθέτης σχολιάζει την επικαιρότητα του έργου: «Ένα χρόνο σχεδόν τώρα, η ζωή μας έδειξε πόσο εύκολα μπορούν να ανατραπούν όλα. Να ραγίσουν ακόμα και να σπάσουν-σαν να είναι φτιαγμένα από γυαλί. [...] Μήπως ο καθένας μας δεν ζει πια κλεισμένος στον δικό του «γυάλινο κόσμο», όπως ακριβώς και οι πρωταγωνιστές της ιστορίας; [...] Είμαι σίγουρος ότι ο κάθε θεατής θα βρει έστω μια στιγμή του έργου που θα του θυμίσει μια στιγμή απ' τη δική του ζωή».
 - Ποιες σκέψεις σας δημιουργήθηκαν διαβάζοντας το παραπάνω απόσπασμα και το σχόλιο του σκηνοθέτη για την επικαιρότητα του έργου; Έχετε κι εσείς την αίσθηση ότι σήμερα ο καθένας ζει κλεισμένος στον δικό του γυάλινο κόσμο;
 - Να δείτε το [τρέιλερ](#) της παράστασης. Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας; Νομίζετε ότι πετυχαίνει τον στόχο του να δώσει κάποιες πληροφορίες για την παράσταση και να ελκύσει το ενδιαφέρον του θεατή, ώστε να την παρακολουθήσει;
 - Αν θέλετε να γνωρίσετε καλύτερα το έργο, μπορείτε να παρακολουθήσετε μία κινηματογραφημένη παράσταση από την εκπομπή «[Το θέατρο της Δευτέρας](#)». Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας, θετικές ή και αρνητικές για το έργο, την υποκριτική των ηθοποιών και τη σκηνοθεσία; Βρήκατε κάτι που σας αφορά, που σας θυμίζει κάτι από τη δική σας ζωή;